

АКТУАЛЬНІСТЬ ДОНОЗОЛОГІЧНОЇ ПСИХОГІГІЄНИЧНОЇ ПСИХОДІАГНОСТИКИ В СУЧАСНІЙ ПРОФІЛАКТИЧНІЙ МЕДИЦИНІ

В.О. Коробчанський, В.В. Міхеєв, О.І. Герасименко,

І.О. Васильченко, О.Г. Резниченко, П.О. Коробчанський, Н.І. Суботіна,

Т.О. Іваненко, І.В. Новікова

Харківський національний медичний університет

Як відомо, одним з пріоритетних напрямів державної політики України є удосконалення системи охорони здоров'я, спрямованої на попередження захворювань, забезпечення безпечного і сприятливого для здоров'я та життєдіяльності людини середовища. Розвиток нових технологій профілактики найпоширеніших захворювань на засадах доказової медицини визначений Законом України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 09 вересня 2010 року № 2519-VI одним з головних завдань розвитку науки і техніки на період до 2020 року.

В сучасній профілактичній медицині однією з найважливіших є галузь, яка вивчає закони та закономірності впливу чинників навколишнього середовища на стан психічного здоров'я людини і має на меті його збереження і зміцнення на основі впровадження цілеспрямованих заходів з первинної психопрофілактики. Цією галуззю є психогігієна, яка, в свою чергу, включає такі основні розділи, як психогігієна дітей та підлітків, психогігієна праці, психогігієна спорту, психогігієна екстремальних ситуацій, геропсихогігієна та ін.

Одним з найбільш актуальних завдань, які стоять перед вітчизняною системою охорони здоров'я у теперішній час та на найближчу перспективу, є забезпечення належної психогігієнічної допомоги особам з граничними (донозологічними) психічними розладами.

Основою для такого твердження є констатація того факту, що у структурі захворюваності населення України постійно зростає питома вага психічних хвороб і, саме тому, особлива увага приділяється пріоритетному використанню методів психогігієнічної корекції донозологічних психічних станів у особистостей

та окремих груп населення, щодо яких існує підвищений ризик трансформації передпатологічних станів у хронічні форми психопатології.

У зв'язку із вищезазначеним в останні роки кафедра гігієни та екології № 1 Харківського національного медичного університету виконує низку науково-дослідних робіт, які мають на меті вирішення саме цієї актуальної проблеми сучасної психогігієни.

Зокрема наукові дослідження проводяться кафедрою в галузі психогігієни особистостей з особливими потребами (підлітки з клінічними вадами слухового та зорового аналізаторів), психогігієни спорту (вивчення впливу фізичної підготовки на формування соматичного і психічного здоров'я студентів-медиків), психогігієни студентів вищих медичних навчальних закладів в умовах модернізації системи навчання (впровадження кредитно-модульної системи), психогігієни праці (зокрема представників вібронебезпечних професій машинобудування). Проблемі збереження і зміцнення психічного здоров'я підростаючого покоління фахівці кафедри приділяють особливу увагу, оскільки вона є вкрай актуальною для України у зв'язку з помітними негативними тенденціями, які проявляються у зростанні розповсюдження психічних порушень (донозологічних відхилень) у нервово-психічній сфері підлітків та молоді.

Так, як показали власні дослідження, при вивченні розповсюдженості передпатологічних ознак було виявлено, що студенти вищого навчального медичного закладу мають досить високі показники частоти прояву донозологічних станів. Це свідчить про значне нервово-психічне навантаження, яке насамперед пов'язане з впливом факторів навчального середовища, що призводить до напруження механізмів адаптації та, на фоні негативних змін функціонального стану, викликає зниження рівня працездатності. Все це викликає значні зміни у психофізіологічному стані, який являє собою динамічну єдність внутрішніх компонентів (фізіологічного, психічного, особистісного, соціально-психологічного та ін.), що взаємодіють для забезпечення досягнення цілей діяльності.

Високі показники частоти прояву астенічних, депресивних та іпохондричних проявів у студентів можуть свідчити про невідповідність навантажень компенсаторним механізмам їх організму та розвиток стану дезадаптації в результаті нервово-психічної напруги, стресу, стомлення та, можливо, перевтоми, яка являє собою стан організму на межі патології.

Тенденція до поступового зменшення астенічних, депресивних та поєднаних донозологічних станів від першого до шостого року навчання може вказувати на розвиток механізмів адаптації до факторів навчального середовища в процесі навчання. Значні показники частоти прояву іпохондричних станів вказують на близькість цих студентів до астено-невротичного стану. Це може бути показником виснаженості нервової системи та призвести до патологічного стану. Такі студенти та студенти з поєднаними донозологічними станами не здатні повноцінно виконувати учбову діяльність, особливо в умовах новітніх форм навчання, та потребують консультування психологів та психотерапевтів.

Гігієнічна оптимізація умов навчання студентів-медиків повинна бути в першу чергу спрямована на збільшення рухової активності, поліпшення кількісної, якісної адекватності харчування та його режиму, оптимізацію режиму праці та відпочинку. Для досягнення цієї мети необхідно використовувати заходи оптимізації способу життя, а саме адекватне фізіологічним можливостям організму фізичне виховання, оптимальне поєднання праці і відпочинку, розвиток стійкості до психоемоційних навантажень, подолання труднощів, пов'язаних із складними екологічними умовами проживання, та усунення гіпокінезії.

Одержані в процесі виконання наукових досліджень дані дозволили їх авторам розробити і впровадити в практику охорони здоров'я практичні заходи, систематизовані у відповідних методичних матеріалах, які налаштовані на оптимізацію розвитку та удосконалення системи психопрофілактичних заходів серед осіб, які на основі результатів донозологічної психодіагностики увійшли у відповідні «групи ризику».